

The Holy See at the Major UN Conferences. New York: Path to Peace Foundation, 1997; **12.** Essig Andrew M., Moore Jennifer L. U.S.–Holy See Diplomacy: The Establishment of Formal Relations, 1984 // The Catholic Historical Review. Volume 95. Number 4. – October 2009. – P.741-764; **13.** Evans Ernest. The Vatican's Foreign Policy After the Collapse of Soviet Communism // World Affairs, 1992. – Vol. 155. – Issue 1. – P.27-28; **14.** Gerard Bradley. Pope John Paul II and religious liberty // Ave Maria Law Review. – Fall 2007; **15.** Holmes Robert L. St. Augustine and the Just War Theory // Matthews, G. B. (ed.) The Augustinian Tradition, Berkeley: University of California Press, 1999. – P. 323–344; **16.** John Paul II for Peace in the Middle East/War in the Gulf: Gleaning Through the Pages of L'Osservatore Romano. Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 1991; **17.** Kramer von Reisswitz C. Rome's Kissinger // Inside the Vatican, 1998. – Vol. 7. – P. 48–49; **18.** Lajolo Cardinal Giovanni, President of the Pontifical Commission and the Governorship of Vatican City State. Lecture on Papal Diplomacy // Thomas Aquinas College Quarterly Newsletter. Santa Paula, California. Winter 2009; **19.** Lerner Nathan. The UN Convention on Elimination of All Forms of Racial Discrimination Sijthoff and Noordhoff International Publishers, the Netherlands, 1980; **20.** Magister Sandro. Mission Impossible: Eject the Holy See from the United Nations // The Economist, 21 July 2007; **21.** Msgr. Leo Cushley. A Light to the Nations: Vatican Diplomacy and Global Politics .St. Paul, MN: University of St. Thomas Center for Catholic Studies, 2007; **22.** Msgr. Leo Cushley. A Light to the Nations: Vatican Diplomacy and Global Politics .St. Paul, MN: University of St. Thomas Center for Catholic Studies, 2007; **23.** New Catholic Encyclopedia: Jubilee Volume. Washington, DC: the Catholic University of America; **24.** Papal Diplomacy Is Service to Humanity // L'Osservatore Romano, 25 November 1998; **25.** „Participation of the Holy See in the work of the United

Nations”. Resolution 58/314 adopted by the General Assembly. A/RES/58/314. Fifty-eighth session. Agenda item 59. United Nations General Assembly, New York, 16 July 2004; **26.** Pope John Paul II. Diplomacy Defends Human Person As Image of God // L'Osservatore Romano. – 13 June 2001; **27.** Statement by H.E. Archbishop Celestino Migliore, Apostolic Nuncio, Permanent Observer of the Holy See to the United Nations 59th session of the General Assembly Before the ninety-sixth plenary meeting of the General Assembly: Declaration by the United Nations of 8 and 9 May as days of remembrance and reconciliation: commemoration of the sixtieth anniversary of the end of the Second World War // United Nations General Assembly Security Council. Fifty-ninth session. New York, 9 May 2005; **28.** Stehle H. Eastern Politics of the Vatican 1917–1979. Athens: Ohio University Press, 1981; **29.** Weigel George. Witness to hope: the biography of Pope John Paul II. Harper Collins Publishers, 2001.

Victoria Vossina

The principles of Holy See diplomacy (under the pontificate John Paul II)

Pope John II during his pontificate significantly improved the influence of Holy See diplomacy on global politics and international relations. The article analyses the principles of Holy See diplomacy developed under the pontificate of John Paul II. According to these principles the Pope diplomacy has to be homocentric and put person's dignity and rights on all stages of his development into the centre of social, economical and political life. So, to conclude, the article in details considers five basic principles which John Paul II insisted on to be in the diplomacy of Holy See.

Key words: Holy See diplomacy, global politics, international relations, religious independence, protection of peace, fair and unfair wars, democracy, international law, dignity and human rights, diplomatic instruments.

УДК: 327 (4/9)

© Андрій Гев'юк
(м. Чернівці)

РОСІЯ, ЄС ТА США ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА КУЛЬТУРНО-ДУХОВНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

У статті аналізується діяльність наявних та потенційно можливих зовнішніх державних об'єктів, що створюють небезпеку життєво важливим суспільним інтересам України. Основними реальними та потенційними загрозами національній культурно-духовній безпеці України та стабільності в суспільстві є спроби втручання у внутрішні справи України з боку інших країн. Виявлення зовнішніх впливів та загроз в значній мірі залежить від висвітлення форм та методів діяльності в духовно-культурному середовищі зовнішніх об'єктів.

Ключові слова: зовнішній чинник впливу, духовно-культурна національна безпека.

В останні роки досить актуальними стають теорії цивілізаційних та геокультурно-духовних впливів різних систем одна на одну. Суть їх зводиться до того, що політично та економічно сильніші системи

(держави) намагаються нав'язати свої культурно-духовні цінності й відповідний спосіб життя слабкішим, тобто мова по суті йде про державну культурну гегемонію. Кожна держава так чи інакше до певної міри маніпулює свідомістю своїх громадян, але коли вона це здійснює стосовно чужих громадян - то це можна назвати інформаційно-політичною та духовно-культурною агресією. Прагнення держав до домінування породжують природний спротив суб'єктів даного впливу приводячи до розгортання нового типу війн – цивілізаційного. У даній боротьбі в основному відбувається конкуренція за базові цивілізаційні фактори - мову, релігію, мас-медіа, культурні стереотипи поведінки мас, наукову та освітню інфраструктуру. Для культурно-духовної експансії притаманним є підключення до вищезазначених процесів потужних ринково-економічних механізмів.

Як вважає культуролог І. В. Лосев „культурний неоколоніалізм, крім політичних інтересів, містить ще й цілком конкретний матеріально-фінансовий сенс і зиск, адже, приміром, мовна експансія, крім експансії політичної та дипломатичної, полегшує й експансію товарну. Засилля мови відповідної країни на чужій території, та й культури в цілому, забезпечує панівні позиції цієї країни у рекламному бізнесі на території, що стала об'єктом експансії” [2, с.108]. Тип створення, відтворення та експансії в основному переноситься в інформаційно-віртуальний простір, що прив'язаний до культур інформаційного цивілізаційного характеру.

Суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-духовні процеси, що відбуваються в Україні протягом останніх років свідчать, про „захоплення інформаційного простору України іншими державами, культурну та релігійно-політичну експансію на її територію, нав'язування українським громадянам ідеології, стереотипів і переконань, несумісних з уявленнями про державний суверенітет, територіальну цілісність, національні цінності й національні інтереси країни” [7, с.34].

Виявленням зовнішніх впливів та загроз культурно-духовної національної безпеки України, визначення наявних та потенційно можливих об'єктів, що створюють небезпеку життєво важливим етнокультурно-духовним інтересам України, методів та форм їх діяльності в культурно-духовному середовищі, теоретичної та практичної сутності та змісту їх джерел займаються В. Багацький, А. Бурсов, О. Білорус, В. Горбулін, В. Горлинський, А. Качинський, Л. Кормич, С. Кримський, О. Лановенко, І. В. Лосев, М. Бабій, В. Бондаренко, С. Здіорук, В. Єленський, А. Колодний, М. Кирюшко, С. Сьомін, М. Рибачук, О. Уткін, Л. Филипович, О. Шуба, П. Яроцький та інші. Дані автори розглядають як загальні аспекти внутрішнього суспільного розвитку України, так й окремі зовнішні чинники різноманітних впливів на культурно-духовну ситуацію країни та їх наслідки на розвиток суспільства. На їх думку, на сучасному етапі розвитку України основними реальними та потенційними загрозами національній культурно-духовній безпеці України та стабільності в суспільстві у зовнішньополітичній сфері є спроби втручання у внутрішні справи України з боку інших країн через державних, громадських та релігійних діячів, задля поступового витіснення національних українських культурно-духовних цінностей та ідеалів прагматичними, технократичними орієнтаціями, глобалізаторськими імперативами, або націонал імперськими шовіністськими ідеями, теоріями та концепціями. Все це може призвести до вимивання та руйнування національних цінностей духовно-культурного світу українського народу, становленню національної ідентичної самосвідомості, світоглядних основ, свободи думки, переконань, інтелектуальної діяльності нав'язуванням масовій свідомості примітивних утилітарних смислів споживання і репродуктивного існування як побічний

наслідок глобалізаційного процесу.

Актуальність даної наукової теми та рівень її розробки обумовлюють мету даного дослідження, яка полягає у вивченні впливу зовнішніх державних факторів на розвиток духовно-культурних інституційних процесів в Україні. Для розкриття поставленої мети пропонується вирішити наступні завдання: виявити наявні та потенційно можливі державні інституції, що мають вплив на духовно-культурні аспекти життєдіяльності населення України; описати методи та форми їх діяльності; проаналізувати зміни, що відбуваються в духовно-культурному середовищі у зв'язку із втручанням на них зовнішніх суб'єктів.

Сучасна геополітична реальність міжнародної політики свідчить про наявність загроз національній безпеці України, як на глобальному так і на регіональному рівнях саме з боку держав, насамперед від таких світових центрів сили як Сполучені Штати Америки (США), Російська Федерація (РФ) та Європейський Союз (ЄС) як в цілому так і окремо його членів.

Україна здебільшого розглядається ними не тільки у якості об'єкту посилення впливу і тиску один на одного, а й як сфера розширення та поширення своїх геополітичних, економічних та культурних експансійних інтересів.

Зі зміною геополітичної ситуації на євразійському континенті в східноєвропейських регіональних політичних, економічних та культурних процесах протягом останніх років, яскраво простежуються тенденції зіткнення інтересів між трьома могутніми силами Російською Федерацією, Сполученими Штатами Америки та Європейським Союзом.

Намагання Росії повернути собі статус великої держави як одного з впливових центрів багатопольярного світу відбувається значною мірою через інтеграцію країн пострадянського простору, і насамперед України в спільний політико-економічний та культурно-духовний простір. Інтереси РФ щодо України в даному аспекті слід розглядати і визначати декількома факторами. По-перше, мова йде про загальну політичну стратегію формування євразійського політико-економічного та культурного простору де сфера впливу Росії проходить по периметру її кордонів. Це відбувається через реалізацію інтеграційних проєктів на пострадянському просторі, а також безпосередньо її політичною, економічною та військовою присутністю. Україна яка займає одне з провідних місць у реалізації цієї стратегії є саме тією „критичною масою”, яка необхідна для успіху суттєвих за геополітичними наслідками інтеграційних проєктів РФ на пострадянському просторі. Реалізація даних планів ускладнюється неоднорідністю країн пострадянського простору щодо векторів зовнішньополітичного тяжіння. Намагання повернути Україну, Грузію, Молдову, Азербайджан у сферу власного впливу приводить до постійних зіткнень та конкуренції з ЄС, США та Туреччиною.

Проблема українсько-російських відносин в даному контексті полягає в тому, що Росія вважає Україну регіоном свого впливу, а вектор трансформації української політичної системи в загальній структурі спрямований на інтеграцію в євроатлантичні структури, і це викликає постійні конфлікти. Російська сторона намагається звести все до цивілізаційного протистояння „Схід-Захід”, де акценти робляться на спільні духовно-культурні фактори. „Зовнішні національні російські інтереси у духовній сфері визначають необхідність висування Росії на велику роль духовного лідера східноєвропейської цивілізації” [4].

По-друге, стратегія національного та державного будівництва РФ ставить питання самої ідентичності, самосвідомості, формування національної ідеї та встановлення історичних коренів російської державності, народу та нації.

В РФ існують різноманітні підходи та плани стосовно розвитку російського суспільства та держави в залежності від внутрішньої чи зовнішньої політики. Але протягом останніх років як у внутрідержавній так і в зовнішній політиці будується розуміння того, що „Росія – національна держава з багатотетнічною руською нацією, основу якої складають російська культура і мова в яку входять представники інших руських національностей (народів)” [6]. У відповідності до даного концепту пропонуються різноманітні ідеологічні конструкції та доктрини так званого „Руського світу”, „Руської цивілізації”, „Православної цивілізації”, „Євразійства”, „Святої Русі”.

Ключовими аспектами даних теорій є тези про особливий лише „руський євразійський шлях” розвитку не тільки російського а й інших, в першу чергу й українського суспільства, та існування одного „руського народу”, який штучно був розділений. Так на думку академіка РАН, директора інституту етнології та антропології РАН В.А. Тішкова „У радянському переписі населення з 1926 р. було введено питання про „національність” як обов’язковий вибір по одному з батьків. Населення країни жорстко розділилося по „націях і народностях”, загальне число яких мінялося залежно від процедури підрахунку і політико-ідеологічних установок. Змінився зміст поняття „Руський”, яким почали позначати тільки колишніх великоросів, а категорія „великорос” зникла з суспільної практики, а потім і зі свідомості людей. У свою чергу, малороси почали називатися українцями, білоруси залишилися білорусами, але обидві групи перестали вважати себе одночасно і руськими” [6].

По-третє, одним з основних аспектів сучасного російського „національного проекту” у сфері державного будівництва є модифікація класичної формули графа Уварова „Самодержавство – Православ’я – Народ”, у „Державність – Православ’я – Народність”. Особливість і сила цієї міфічної «триєдності» полягає в тому, що жодна з її складових не має смислу без зв’язку з іншими. Особливий статус належить концепту „Православ’я”, який не

зводиться до конкретної конфесії, а має вирішальну ідентифікаційну функцію у сфері „духовності” [1] та розвитку державності. Активним просуванням вказаної концепції займається за підтримки державних органів Руська православна церква яка після повалення комунізму постійно робить спроби зробити її опорою держави. „Російський народ, що позбувся за радянських часів багатьох ідейних і культурних основ національної самосвідомості, отримав потім і комуністичне минуле з його обридлою героїчною міфологією і не знаходячи загублених основ в дореволюційній самодержавній державності, поступово знаходить цю самосвідомість в якійсь духовно-культурній національній традиції. Зримим символом спадкоємності цієї традиції завдяки стихійному пошуку, що не раціоналізував, виявилася Російська православна церква” [3].

Відсутність продуманої самоідефікаційної національної ідеї й державної ідеології в Україні, приводить до того, значна частина населення України попадає під вплив даних доктрин та ідеологій. А це приводить до того, що в Україні формуються цілі верстви населення, яким навіюють сталі переконання, що тільки російське є справді якісним і престижним. Внаслідок цього колишній центр набуває феноменальних можливостей маніпуляції смаками і звичками мільйонів громадян сусідньої держави.

Протягом низки останніх років найбільш впливовим європейським регіональним ключовим гравцем, що визначає параметри відносин на даному просторі завдяки своїй політико-економічній привабливості виступає Європейський Союз „не просто як велике політико-економічне інтеграційне об’єднання, але як втілення самої ідеї Європи - з усією повнотою філософських та історико-культурних смислів та асоціацій, пов’язаних із цим словосполученням” [8, с. 269].

За останні півтора десятиліття на європейському континенті поряд з політичною та економічною сформувалася й нова культурно-цивілізаційна реальність, яка насамперед спрямована на формування єдиного консолідованого європейського простору.

Вплив культурно-духовних аспектів політики ЄС по відношенню до України доцільно розглядати насамперед в контексті політико-економічних та культурних інтересів країн ЄС з однієї сторони та євроінтеграційних прагнень України, що визначено законодавчо одним з головних пріоритетів України, з іншої.

Розширення сфер європейських стратегічних інтересів у східному напрямі обумовлюються насамперед економічними (розбудова системи транспортних та енергетичних коридорів Азія-Європа, ринки збуту), та політичними (формуванням так званого стабільного „буферного поля” між країнами ЄС з однієї сторони та РФ і азіатськими країнами з іншого боку) факторами. В даному політико-економічному розрізі культурно-духовні інтереси ЄС зводяться до поширення культурних інституційних елементів демократичних прав та свобод задля стабільності в так званій „буферній зоні”.

Визнаючи сам факт існування політичного й економічного впливу на Україну, необхідно розкрити його зміст та способи здійснення. В основному це відбувається через цілеспрямовані діяння інституцій наднаціонального рівня, а також державних структур країн-членів ЄС. Насамперед це фінансово-матеріальна підтримка різноманітних в Україні культурних груп за інтересами як урядових так і неурядових задля встановлення та розвитку відповідних цінностей.

Ідеологічно нав'язуванні державою або певними етнічними, соціально-політичними та соціально-культурними групами стереотипи приводять до того, що національні цінності та ідеї країни, нерідко стають жертвою зовнішніх впливів, не встигши або не спромігшись розгорнути власної сутності. Внаслідок маніпулювання свідомістю суспільства виникає зміщення світоглядних акцентів та цінностей.

Вплив ЄС на громадські структури та інституції і національну державну політику спрямований насамперед на приведення національних норм, правил і процедур до формальних чи неформальних стандартів ЄС, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людей – політичні та економічні взаємозв'язки, правові відносини, процеси прийняття рішень і вироблення державної політики тощо. Такі суб'єкти глобалізації як наднаціональні об'єднання держав, впливають на внутрішню політику та здійснюють соціокультурні трансформації всередині держави незалежно або паралельно з національною державою. Наприклад здійснюючи наднаціональну інформаційну, освітньо-наукову політику ЄС намагається сформувати єдиний цивілізаційний простір.

Окрім загального ЄСівського культурного впливу існують ще й окремі національні впливи таких різних держав як ФРН, Великобританія, Франція, Польща, Італія. В даних країнах вже давно існують свої сталі культурно-духовні націотворчі духовно-культурні інституційні елементи функціонування політичної та економічної системи життєдіяльності людей, що переносяться в нову Європу, а також на пострадянський простір. Ефективність та глибина впливу зовнішніх чинників залежить також і від бажання самої країни.

В процесі європейської інтеграції українського соціуму відповідно виникають своєрідні ідеальні образи, стереотипи та міфи щодо ЄС. Якщо у XIX ст. Нечуй Левицький писав про європейські ідеї, „інтелігенти XX ст. міркували про європейську культуру, то XXI ст. Європа для українського суспільства концептуалізується як джерело відповідного добробуту з численним набором спільних демократичних прав та свобод, верховенством прав, повагою до культурної, етнічної та лінгвістичної різноманітності” [8, с.274]. Задля відчуття приналежності себе до таких абстрактних сутностей як європейські цінності та європейські стандарти політичні еліти намагаються нав'язати населенню України відчуття цивілізаційної спільності між Україною та країнами ЄС.

У сучасній постбіполярній системі міжнародних

відносин у політичному, військовому, економічному, культурному, технологічному відношенні найбільш вагомий вплив на сучасні міжнародні відносини та розвиток окремих як регіонів так і країн в цілому здійснюють Сполучені Штати Америки.

Американська культура, яка сформувалася в першій половині XIX ст. як національна, з другої половини XX ст. за допомогою держави та мас-медіа перетворилася в наднаціональну, підпорядковуючи духовне життя народів і країн світу ідейному впливу не тільки США, але й західному світу в цілому. Державна концепція культурного плюралізму привела до того, що інформаційний і культурний ринок багатьох країн світу знаходиться під контролем і потужним впливом американських інформаційних агентств, що дозволяє використовувати американську культурно-духовну продукцію в якості знаряддя ідеологічного впливу.

Вплив американських чинників простежується в економічній, політико-правовій та культурній сферах життєдіяльності українського соціуму. Цей вплив в політико-економічній сфері виявляється в застосуванні економічних та політичних інструментів для недопущення попадання України у російську орбіту та продовження прозахідної орієнтації країни.

В культурній сфері національних інтересів США лежить експансія стандартів культури масового споживання, космополітизація культури, домінування утилітарних цінностей. Чи не найголовніша роль тут відводилась масовій культурі, науці й освіті. Домагання „свободи інформації” або „вільної комунікації” стало важливою складовою інформаційного процесу по поширенню американського способу життя. Адже під впливом поширення інформації відбувається зміна ментальності, що особливо актуально для посттоталітарних країн, до яких відноситься й Україна,

Розглядаючи особливості американської культурної експансії на сучасному етапі її форми і методи поширення необхідно звернути увагу на діяльність неурядових міжнародних організацій, віртуальні співтовариства, транснаціональні співтовариства інтересів.

Домінування США у численних галузях сучасного політичного та економічного життя народів світу накладає глибокий відбиток на взаємодію національних культур. Інформаційне і культурне домінування сполучених штатів створює серйозну загрозу духовно-культурній ідентичності інших народів і зокрема України. Суть її в тому, що модернізаційні процеси, що стимулюються глобалізацією, народжують нове світовідчуття і нові потреби, виразити і задовольнити котрі виявляється одразу неможливим на ґрунті культурного арсеналу інших етнонаціональних спільностей, що втягуються в ці процеси.

Розкриваючи специфіку цих наслідків, Ю. Павленко зазначає, що „у суспільстві, де переважна маса рекламованих товарів у принципі доступна основній масі населення, реклама її виступає сильним засобом духовного нівелювання суспільства. Це передусім

стосується процвітаючого Заходу. Але там, де рекламована продукція у більшості тільки марно розпалює апетит, бо не може бути придбана, причому не тільки сьогодні, а й у принципі, ніколи - електронні засоби масової інформації лише загострюють конфліктність масової свідомості. Злидарям нав'язують нормативність стандартів високого рівня споживання. Але реально такий високий рівень споживання доступний лише кільком відсоткам населення. Втягнена в одномірність, більшість не може позбутися бодай найелементарніших життєвих проблем. У багатьох випадках це спричиняється до занурення у сектантство або традиційну формально-обрядову, незмінно обтяжену святенництвом, релігійність - що є тінювим боком одновимірності масової квазікультури" [5, с. 27].

Отже, ядром розвитку життя населення України, що ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності, є духовно-культурна складова національної самосвідомості стосовно ідея побудови та розвитку держави. Формування національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі національних культурно-духовних цінностей зазнає постійних ідеологічних впливів із зовні. Насамперед це стосується втручання у внутрішні справи України з боку інших країн через державних, громадських та релігійних діячів, задля поступового витіснення національних українських культурно-духовних цінностей та ідеалів прагматичними, технократичними орієнтаціями, глобалізаторськими імперативами, або націоналістичними шовіністськими ідеями, теоріями та концепціями.

Джерела та література:

1. Андреева О. Російські міфи про Україну // Віче. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1506/>;
2. Лосєв І. В. Українське суспільство сьогодні: явище духовної залежності. Спроба культурологічного діагнозу // Наукові записки. Том 20-21, Теорія та

УДК: 94(=161.2)(4/9)

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКОЇ ЗАХІДНОЇ ДІАСПОРИ У СВІТОВУ КУЛЬТУРУ

У даній статті мова йде про внесок української західної діаспори у світову культуру. Розповідається про її найвизначніших представників за кордоном, про їхні досягнення та внесок у культуру не лише тієї країни, де вони жили і творили, а й світової зокрема. На жаль, деякі імена незаслужено забуті, а то й не знані взагалі для пересічних українців. Вони впізнають життя України таким, яким воно було насправді, а не таким, яким його протягом десятиліть намагалася представляти офіційна радянська політика. Ми безмежно вдячні славним синам і донькам України – громадянам інших держав за допомогу.

Ключові слова: західна діаспора, внесок, світова культура, досягнення, за кордон, континент, представники.

історія культури / Національний університет „Києво-Могилянська академія” – К.: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”. – 2002. – С. 106-111; 3. Лункин Р., Филатов С. Конец 90-х: возрождение религиозной нетерпимости // Русский Архипелаг – Режим доступу: http://archipelag.ru/ru_mir/religio/gko/table/intolerance; 4. Музичко Я. Русини Русь хрестили? „Русинське питання”, яким опікується російське православ'я, загрожує міжнародним скандалом // Україна молода – 2008. – 12 липня. – Режим доступу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1202/161/42671>; 5. Павленко Ю.В. Підсумки цивілізаційного розвитку людства // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. – № 4. – С. 13-31; 6. Тишков В. А. Российский народ и национальная идентичность // Россия в глобальной политике – 2008. – № 4. Июль-Август. – Режим доступу: <http://www.globalaffairs.ru/numbers/29/8826.html>; 7. Щорічник „Зовнішня політика України 2006: оцінки та пріоритети” – українська версія - (Під ред. д.п.н., проф. Перепелиці Г.М.) – 2007. – травень. – 272 с.; 8. Яворська Г.М. До проблеми формування європейської ідентичності в Україні // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – Вип. 42. (підсерія „Курасівські читання”) – С.269-277.

Andriy Gevyuk

Russia, the EU and the USA as a Factor of Influence on Cultural and Spiritual Processes in Ukraine

The article deals with foreign influences and threats to cultural and spiritual national security of Ukraine. The author depicts present and possible objects of such threats, which create a danger to important ethnic and spiritual interests of Ukraine, the methods and the forms of the activities in cultural and spiritual environment, theoretical and practical sources of their contents. Besides, the author makes an attempt to predict possible ways of solution.

Key words: external factors of influence, spiritual and cultural national security.

© Тетяна Гришук
(м. Чернівці)

Розуміння і всебічне вивчення феномена зарубіжного українознавства, причин його появи, значення для світової культури, перспектив сьогодення як ніколи на часі в першу чергу тому, що ця сув'язь питань десятиліттями була закритою темою (а для української глибинки ще й до сьогодні малодоступною), по-друге, тому, що українська діаспора відіграла і продовжує відігравати непересічну роль у долі українського народу, його культурі, особливу роль у міжнародних контактах нашої країни, і, по-третє, сьогодні ми є свідками нової хвилі „заробітчани”, які можуть поповнити нашу діаспору в країнах світу.

Актуальність даної статті зумовлена тим, що вихідці з українських земель та їх нащадки в США та Канаді складають поважний відсоток від загальної